

KOD ZDAJĄCEGO	
<div><div></div><div></div><div></div></div>	<div><div></div><div></div><div></div></div>
symbol klasy	symbol zdającego

**PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY
Z NOWĄ ERĄ
WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE POZIOM
ROZSZERZONY**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera **32** strony (zadania **1–32**).
Ewentualny brak stron zgłoś nauczycielowi nadzorującemu egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie wpisz swój kod.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla osoby sprawdzającej.

Powodzenia!

STYCZEŃ 2020

**Czas pracy:
180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 60**

Zadanie 1. (0–1)

O JEDNYM ZE ZJAWISK SPOŁECZNYCH

W najszerszym znaczeniu termin [...] jest używany do opisu społeczeństw, w których istnieje nierówny podział dochodów, władzy, prestiżu oraz innych pożądaných dóbr, i oznacza hierarchiczny układ – pojmowanych na wzór pokładów geologicznych – poziomów położenia społecznego, które różni udział w podziale tych dóbr.

Źródło: B. Szacka, *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2003, s. 285.

Podaj pojęcie, którego znaczenie wyjaśniono w tekście.

.....

Zadanie 2. (0–1)

MATEUSZ MARCZEWSKI O WYKLUCZENIU ABORYGENÓW

W opowieści Marczewskiego wyraźnie dominuje wątek tragicznej sytuacji opisywanej grupy etnicznej. Na swojej ziemi w ciągu dwustu lat brytyjskiej kolonizacji Aborygeni stali się „obcymi”, „innymi”, wykluczonymi, przesuniętymi na granice miast i funkcjonującymi poza granicami społeczeństwa: zamknięci w dzielnicach, „które im wskazano”. Aborygeni, posługujący się – w odbiorze białych Australijczyków – innym, „charczącym” językiem, swoją biernością budzą nieme oburzenie bogatych, „cywilizowanych” mieszkańców australijskich miast. Marczewski równie sugestywnie przedstawia jednak inne wykluczenie – alienację wewnętrzną, utratę tożsamości, wykorzenienie z duchowego świata, który mógł istnieć tylko w dawnych strukturach plemiennych, ściśle związanych z przestrzenią natury. Aborygeni, którzy uważają krajobraz za przesycony obecnością *sacrum*, w mieście zostali pozbawieni dostępu do tego dziedzictwa. Zdaniem Marczewskiego – już nie pamiętają lub już nie potrafią wyjaśnić, na czym polega świętość tej ziemi i ich prawo do niej.

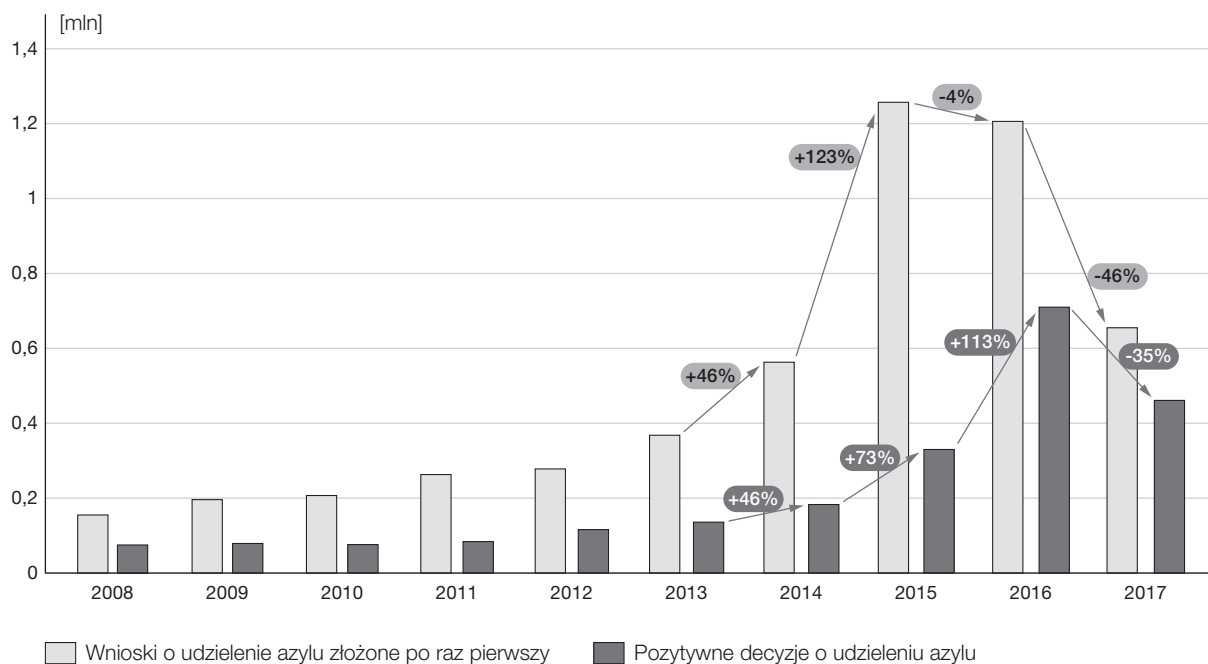
Źródło: M. Horodecka, *Przekraczanie [...]: wykluczenie etniczne Aborygenów w „Niewidzialnych” Mateusza Marczewskiego*, „Jednak Książki. Gdańskie Czasopismo Humanistyczne” 2016, nr 5, s. 163, bazhum.muzhp.pl [dostęp: 4.10.2019].

Wymień dwie wskazane w tekście przyczyny wykluczenia Aborygenów.

- .....
- .....

Zadanie 3. (0–2)

WYKRES. WNIOSKI O UDZIELENIE AZYLU W UNII EUROPEJSKIEJ

Uwaga: określenie „wnioski o udzielenie azylu złożone po raz pierwszy” odnosi się do wniosków o ochronę międzynarodową złożonych po raz pierwszy w danym państwie członkowskim. [...]

Źródło: Integracja migrantów spoza UE. Dokument analityczny, 2018, Europejski Trybunał Obrachunkowy, s. 8, www.eca.europa.eu [dostęp: 4.10.2019].

3.1. Na podstawie wykresu oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

1.	Wzrost liczby pozytywnych decyzji o udzieleniu azylu w stosunku do roku poprzedniego był w 2015 r. o 27 punktów procentowych wyższy niż w 2014 r.	P	F
2.	Zarówno w 2015, jak i w 2016 r. liczba wniosków o udzielenie azylu składanych po raz pierwszy była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2014 r.	P	F
3.	W ciągu czterech lat – od 2014 do 2017 r. – ponad 3 milionom osób udzielono azylu w Unii Europejskiej.	P	F

3.2. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Osoba, która dostaje pozytywną decyzję o udzieleniu jej azylu przez jedno z państw Unii Europejskiej,

- A. nabywa jego obywatelstwo.
- B. otrzymuje dostęp do jego rynku pracy.
- C. zostaje deportowana z jego terytorium.
- D. uzyskuje zagwarantowane w nim prawa polityczne.

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	1	2	3.1	3.2
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 4. (0–1)

KAPITAŁ LUDZKI A KAPITAŁ SPOŁECZNY

Żaden z tych dwóch rodzajów kapitału nie ma w literaturze przedmiotu powszechnie uznawanej definicji operacyjnej. [...] Istotą kapitału ludzkiego jest indywidualna konkurencyjność oparta na zasobach intelektualnych, motywacyjnych i symbolicznych (np. prestiż). [...] Istotą zaś kapitału społecznego jest konkurencyjność zespołowa oparta na wzajemnych relacjach członków grupy. [...] Wszystkie klasyczne teorie kapitału ludzkiego zostały oparte na założeniu „indywidualizmu metodologicznego” (nie ma takiego zjawiska ekonomicznego, którego nie dałoby się sprowadzić do indywidualnych zachowań) i indywidualnej racjonalności [...]. Francis Fukuyama [...] definiuje kapitał społeczny jako „zestaw nieformalnych wartości i norm etycznych wspólnych dla członków określonej grupy i umożliwiających im skuteczne współdziałanie”.

Źródło: J. Czapiński, *Kapitał ludzki i kapitał społeczny a dobrobyt materialny. Polski paradoks*, „Zarządzanie Publiczne” 2008, nr 2 (4), s. 5–8.

Rozstrzygnij, którego z zaprezentowanych kapitałów dotyczy wskaźnik poziomu zaufania interpersonalnego. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do definicji przedstawionych w tekście.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....
.....
.....

Zadanie 5. (0–1)

FRAGMENT UTWORU CYPRIANA KAMILA NORWIDA *MOJA PIOSNKA*

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
Dla darów nieba,
Tęskno mi, Panie.
Do kraju tego, gdzie winą jest duża
Popsować gniazdo na gruszy bocianie,
Bo wszystkim służą,
Tęskno mi, Panie.

Podaj nazwę typu norm społecznych, których dotyczy fragment utworu. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do tekstu.

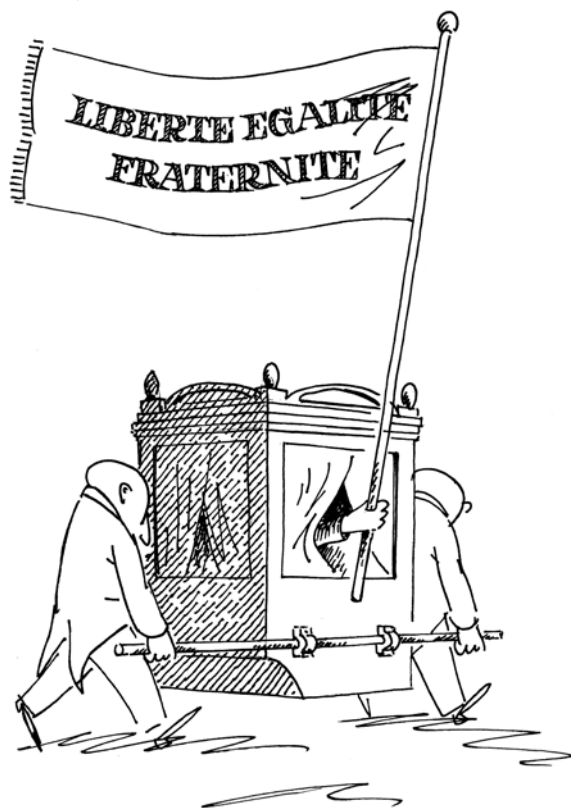
Nazwa typu norm społecznych – .....

Uzasadnienie – .....

.....
.....
.....

Zadanie 6. (0–1)

RYSUNEK SATYRYCZNY ZBIGNIEWA JUJKI

Liberté, égalité, fraternité – w języku francuskim: „wolność, równość, braterstwo”.

Wyjaśnij, na czym polega problem przedstawiony na rysunku satyrycznym, odnosząc się do elementów graficznych.

.....

.....

.....

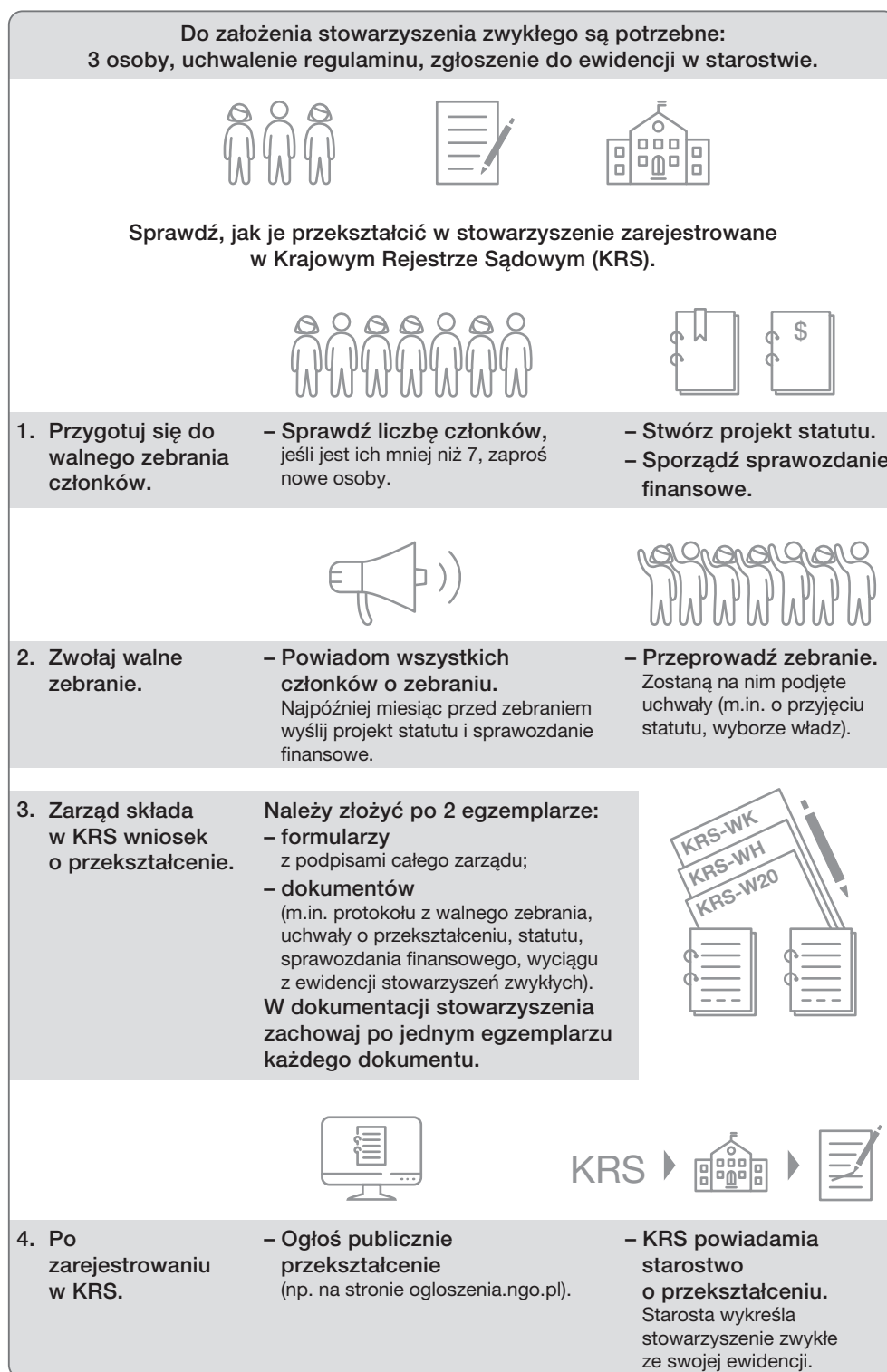
.....

.....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	4	5	6
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 7. (0–1)

SCHEMAT. JAK PRZEKSZTAŁCIĆ STOWARZYSZENIE ZWYKŁE W REJESTROWE?

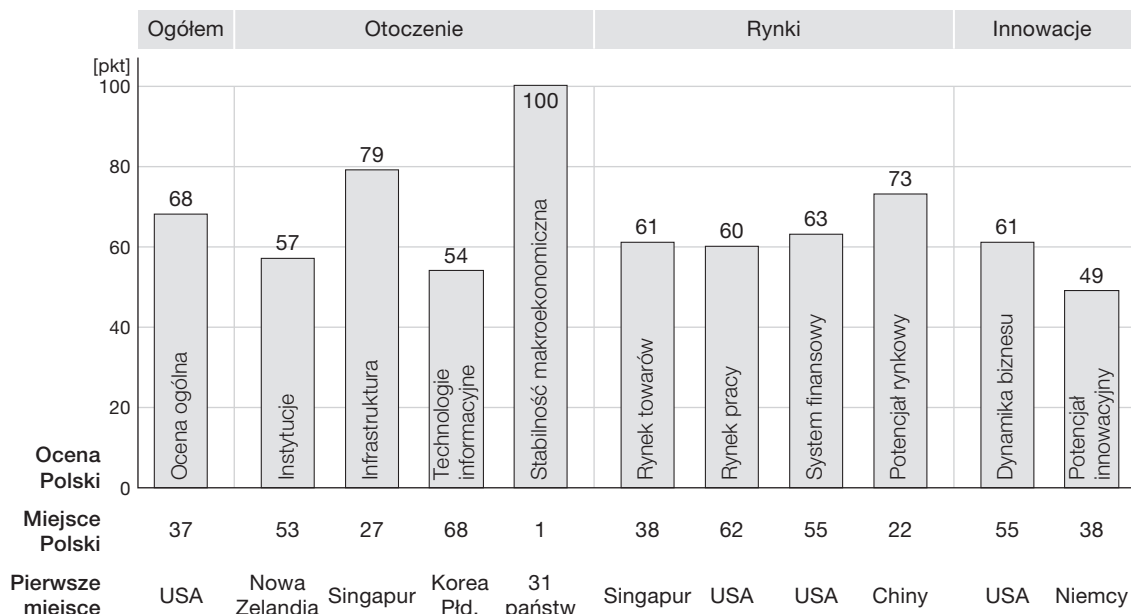
Źródło: publicystyka.ngo.pl [dostęp: 4.10.2019].

Podaj dwie różnice między stowarzyszeniem zwykłym a rejestrowym.

- .....
- .....

Zadanie 8. (0–1)

POLSKA W RANKINGU KONKURENCYJNOŚCI ŚWIATOWEGO FORUM GOSPODARCZEGO W 2018 R.: OCENA OGÓLNA I W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH WŚRÓD 140 OCENIANYCH PAŃSTW

Źródło: reports.weforum.org [dostęp: 4.10.2019].

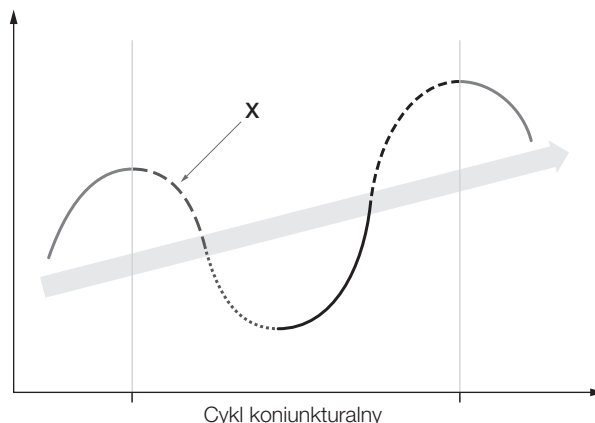
Na podstawie wykresu ocen, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

1.	Polska znalazła się w grupie państw, które uzyskały najwyższą ocenę w zakresie stabilności makroekonomicznej.	P	F
2.	Najniższa ocena, którą przyznano Polsce, dotyczyła potencjału innowacyjnego kraju.	P	F
3.	W kategorii „infrastruktura” Polska zajęła 79 miejsce wśród 140 ocenianych państw.	P	F

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	7	8
	Maks. liczba pkt	1	1
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 9. (0–1)

WYKRES. PRZEBIEG CYKLU KONIUNKTURALNEGO W GOSPODARCE

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Faza cyklu koniunkturalnego oznaczona na wykresie znakiem X to

- A. ożywienie.
- B. depresja.
- C. rozkwit.
- D. kryzys.

Zadanie 10. (0–1)

PRZEPISY Z KONSTYTUCJI JEDNEGO Z PAŃSTW

Artykuł 51.

- (1) Bundesrat składa się z członków rządów krajów związkowych, które ich powołują i odwołują. Mogą oni być zastępowani przez innych członków swoich rządów.
- (2) Każdy kraj posiada co najmniej trzy głosy: kraje, których liczba mieszkańców przekracza dwa miliony, posiadają cztery głosy, kraje, których liczba mieszkańców przekracza sześć milionów – pięć głosów, kraje, których liczba mieszkańców przekracza siedem milionów – sześć głosów.
- (3) Każdy kraj może delegować tylu członków, ile ma głosów. Głosy jednego kraju muszą być oddawane zgodnie i tylko przez obecnych członków lub ich zastępców.

Źródło: libr.sejm.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

Rozstrzygnij, czy członkowie Bundesratu posiadają mandat wolny, czy – imperatywny. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do przytoczonych uregulowań prawnych.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....
.....
.....

Zadanie 11. (0–2)

O SYSTEMIE PARTYJNYM

Dwubiegunowość systemu partyjnego ujawniła się tuż po powstaniu tego państwa, a każdą z opcji politycznych reprezentowała zawsze jedna duża partia polityczna, która była w stanie kontrolować absolutną większość przynajmniej w [...] [izbie niższej]. [...] Obie wielkie partie [...] to typowe maszyny wyborcze, które kierują swój apel wyborczy do różnorodnych grup społecznych, co od początku decydowało o ich pragmatycznym nastawieniu w konstruowaniu programów. Jako maszyny wyborcze partie wchodziły w rywalizację polityczną, mając na względzie selekcję i promocję kandydatów na obieralne urzędy [...]. Duży wpływ na mechanizm systemu partyjnego ma reżim [polityczny] [...] oparty na zasadzie separacji władz. [...] Obie partie jawią się jako względnie spójne organizacje tylko w okresie poprzedzającym wybór [...] [głowy państwa], potem znów przybierają formę luźnej konfederacji lokalnych [...] organizacji.

Źródło: A. Antoszewski, R. Herbut, *Systemy polityczne współczesnego świata*, Gdańsk 2001, s. 150–151.

11.1. Podaj nazwę rodzaju systemu partyjnego przedstawionego w tekście.

11.2. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Państwo, którego dotyczy przedstawiony opis, to

- A. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.
- B. Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.
- C. Republika Federalna Niemiec.
- D. Federacja Rosyjska.

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	9	10	11.1	11.2
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 12. (0–3)

ŹRÓDŁO 1. PRZEPISY Z KONSTYTUCJI JEDNEGO Z PAŃSTW EUROPEJSKICH

Artykuł 70.

Funkcja ustawodawcza wykonywana jest wspólnie przez obie izby.

Artykuł 71.

Inicjatywa ustawodawcza przysługuje Rządowi, każdemu członkowi izb oraz organom i instytucjom, którym zostanie przyznana przez ustawę konstytucyjną.

Lud wykonuje inicjatywę ustawodawczą w drodze wniosku zgłoszonego przez co najmniej pięćdziesiąt tysięcy wyborców w formie projektu zredagowanego w artykułach.

Artykuł 72.

Każdy projekt ustawy przedstawiony jednej z izb jest, stosownie do postanowień jej regulaminu, rozpatrywany przez jedną komisję, a następnie przez samą izbę, która uchwala go, głosując artykuł po artykule oraz całość projektu w głosowaniu końcowym. [...]

Artykuł 73.

Ustawy są promulgowane przez Prezydenta Republiki w ciągu miesiąca od ich uchwalenia. [...]

Artykuł 74.

Prezydent Republiki przed promulgowaniem ustawy może za pośrednictwem umotywowanego orędzia żądać od izb ponownego jej rozpatrzenia.

Jeżeli izby ponownie uchwalą ustawę, musi ona być promulgowana.

Artykuł 75.

W celu rozstrzygnięcia o całkowitym lub częściowym uchyleniu ustawy albo aktu o mocy ustawy przeprowadza się referendum ludowe, jeżeli zażąda tego pięćset tysięcy wyborców albo pięć rad regionalnych. [...]

Źródło: libr.sejm.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

ŹRÓDŁO 2. O RODZAJACH BIKAMERALIZMU

W literaturze wyróżnia się [...] dwa rodzaje bikameralizmu: symetryczny (silny) i asymetryczny (słaby). Najogólniej mówiąc, bikameralizm symetryczny oznacza, że władza parlamentarna jest rozdzielona pomiędzy dwie izby dysponujące równymi kompetencjami; asymetryczny sprowadza się do faktycznej koncentracji władzy ustawodawczej w izbie niższej.

Źródło: A. Antoszewski, R. Herbut, *Systemy polityczne współczesnego świata*, Gdańsk 2001, s. 255–256.

ŹRÓDŁO 3. STRUKTURA PARLAMENTÓW WSPÓŁCZESNYCH PAŃSTW EUROPEJSKICH

12.1. Na podstawie przedstawionego tekstu konstytucji rozstrzygnij, czy system bikameralny występujący w tym państwie ma charakter symetryczny, czy – asymetryczny. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do przepisów konstytucji.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

12.2. Uzasadnij stwierdzenie: „Federalizm jest wystarczającą, choć niekonieczną przesłanką dwuizbowości parlamentu”. Odwołaj się do przykładów rozwiązań funkcjonujących w wybranych państwach europejskich.

12.3. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Formy demokracji bezpośredniej, do których odnoszą się zamieszczone przepisy konstytucji, to

- A. weto ludowe i inicjatywa ludowa.
- B. konsultacje społeczne i weto ludowe.
- C. inicjatywa ludowa i recall (odwołanie).
- D. recall (odwołanie) i konsultacje społeczne.

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	12.1	12.2	12.3
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 13. (0–2)

ŹRÓDŁO 1. SKŁAD PARLAMENTU BRYTYJSKIEGO

	Liczba członków zgromadzenia
Izba Lordów	800*
Izba Gmin	650

*Liczba członków izby jest zmienna.

ŹRÓDŁO 2. WYNIKI WYBORÓW PARLAMENTARNYCH W WIELKIEJ BRYTANII W MAJU 2015 ROKU

1. Partia Konserwatywna: 11 334 726 (36,9%) głosów, 331 miejsc
2. Partia Pracy: 9 347 324 (30,4%) głosów, 232 miejsca
3. Partia Niepodległości Wielkiej Brytanii (UKIP): 3 881 064 (12,6%) głosów, 1 miejsce
4. Partia Liberalno-Demokratyczna: 2 415 862 (7,9%) głosów, 8 miejsc
5. Szkocka Partia Narodowa (SNP): 1 454 436 (4,7%) głosów, 56 miejsc
6. Partia Zielonych: 1 156 149 (3,8%) głosów, 1 miejsce
7. Democratic Unionist Party: 184 260 (0,6%) głosów, 8 miejsc
8. Plaid Cymru: 181 704 (0,6%) głosów, 3 miejsca
9. Sinn Féin: 176 232 (0,6%) głosów, 4 miejsca
10. Ulster Unionist Party: 114 935 (0,4%) głosów, 2 miejsca
11. Social Democratic and Labour Party: 99 809 (0,3%) głosów, 3 miejsca
12. Kandydaci niezależni: 98 711 (0,3%) głosów, 1 miejsce

Źródło: A. Krasnowolski, *Procedury wyborcze w krajach europejskich*, 2015, Kancelaria Senatu. Biuro Analiz i Dokumentacji, Opracowania tematyczne, s. 5, www.senat.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

13.1. Wyjaśnij, dlaczego wybory w Wielkiej Brytanii w 2015 roku wywołały debatę nad niesprawiedliwością brytyjskiego systemu wyborczego. Odwołaj się do zaprezentowanych wyników.

.....

.....

.....

.....

.....

13.2. Na podstawie materiałów źródłowych oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, lub F – jeśli jest fałszywa.

1.	Przedstawione wyniki wyborów dotyczą izby niższej parlamentu brytyjskiego.	P	F
2.	Zwycięska partia uzyskała w wyborach parlamentarnych bezwzględną większość głosów.	P	F
3.	Wyniki wyborów oznaczały, że konieczne było utworzenie koalicji rządowej.	P	F

Zadanie 14. (0–2)

MATERIAŁ OPUBLIKOWANY NA OFICJALNEJ STRONIE SEJMU RP

[...] do prezesa Rady Ministrów
w sprawie sytuacji polskiego szkolnictwa na Litwie
Zgłaszający: [...] [poseł]
Data wpływu: 14.03.2016

Szanowna Pani Premier,

Polacy stanowią najliczniejszą grupę mniejszości w Republice Litewskiej. Od wielu lat media donoszą o ograniczaniu ich praw przez władze litewskie, szczególnie w kontekście polskiego szkolnictwa. [...]

W związku z powyższym proszę Panią Premier o odpowiedź na pytanie:

1. Jakie działania zamierza Pani Premier podjąć w związku z działaniami władz Republiki Litewskiej zmierzającymi do eliminacji polskiego szkolnictwa na terenie tego państwa.

Źródło: www.sejm.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

14.1. Podaj nazwę instrumentu kontroli parlamentarnej, którego przykład przytoczono powyżej.

.....

14.2. Podaj imię i nazwisko prezesa Rady Ministrów, do którego skierowano przedstawiony tekst.

.....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	13.1	13.2	14.1	14.2
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 15. (0–1)

FRAGMENT RAPORTU Z PRZEPROWADZONEJ KONTROLI

Zakres przedmiotowej kontroli obejmuje lata 2015–2016. Celem kontroli była ocena aktualnego stanu zadłużenia SP ZOZ* na przykładzie wybranych jednostek w poszczególnych województwach, wskazanie skutków finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego będących ich podmiotami tworzącymi, wynikających ze spłaty zadłużenia za podległe SP ZOZ, weryfikacja prawidłowości kategoryzowania i ujmowania w sprawozdaniach poszczególnych tytułów dłużnych, jak również zbadanie funkcjonowania systemu nadzoru podmiotu tworzącego nad działalnością SP ZOZ.

*SP ZOZ – Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Źródło: Informacja o wynikach kontroli koordynowanej. Kontrola zadłużenia samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, dla których podmiotem tworzącym są jednostki samorządu terytorialnego, Kraków 2018, s. 3.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Kontrola, o której jest mowa w tekście, jest jedną z form działalności

- A. samorządowych kolegiów odwoławczych.
- B. wojewódzkich sądów administracyjnych.
- C. państwowych inspektorów sanitarnych.
- D. regionalnych izb obrachunkowych.

Zadanie 16. (0–2)

NIEOBOWIĄZUJĄCE POLSKIE PRZEPISY PRAWNE – USTAWA Z DNIA 20 CZERWCA 1985 R. O PROKURATURZE

Art. 1.1. Prokuraturę stanowią Prokurator Generalny oraz podlegli mu prokuratorzy powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

2. Prokurator Generalny jest naczelnym organem prokuratury.

3. Prokuratura jest organem ochrony prawnej.

Art. 2. Zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw.

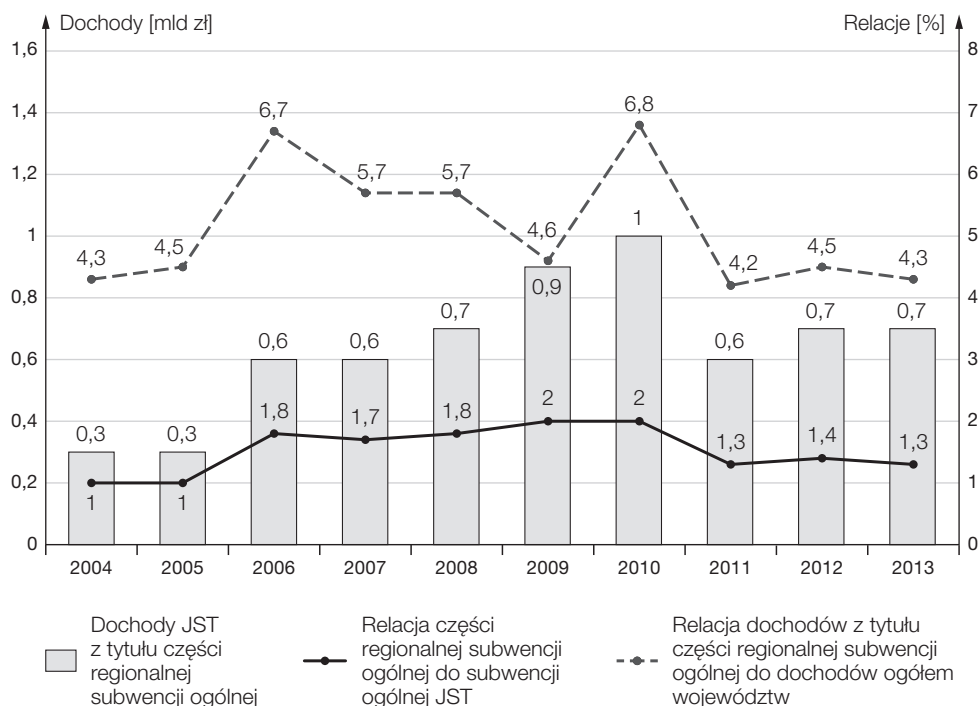
Źródło: Dz.U. z 1985 r. Nr 31, poz. 138 z późn. zm.

Odnosząc się do obowiązujących obecnie uregulowań prawnych, podaj dwa argumenty uzasadniające, że przytoczone przepisy prawne pochodzą z ustawy, która została uchylona.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Zadanie 17. (0–1)

WYKRES. CZĘŚĆ REGIONALNA SUBWENCJI OGÓLNEJ W BUDŻETACH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO (JST)

Źródło: www.sejm.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Wykres ilustruje dochody jednostek samorządu terytorialnego uzyskiwane z

- A. wpłat od zakładów budżetowych JST.
- B. zapisów i spadków.
- C. budżetu państwa.
- D. majątku JST.

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	15	16	17
	Maks. liczba pkt	1	2	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 18. (0–2)

PRZEPISY KONSTYTUCJI RP

Art. 178.

1. Sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.
2. Sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.
3. Sędzia nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 181.

Sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Sędzia nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się prezesa właściwego miejscowo sądu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

Źródło: Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

18.1. Podaj nazwę instytucji prawnej, której działanie scharakteryzowano w art. 181 Konstytucji RP.

.....

18.2. W świetle art. 178 wyjaśnij, jaką rolę odgrywa instytucja prawna scharakteryzowana w art. 181 Konstytucji RP.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 19. (0–1)

FRAGMENT USTAWY Z DNIA 5 STYCZNIA 2011 R. KODEKS WYBORCZY

Art. 10. § 1. Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) ma:

[...] obywatel polski oraz obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz stale zamieszkuje na obszarze [tej jednostki samorządu terytorialnego].

Art. 11. § 1. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) ma:

[...] osoba mająca prawo wybierania tych organów.

Źródło: Dz.U. z 2011 r. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Organ samorządu terytorialnego, którego wyboru dotyczą cytowane przepisy prawa, to

- A. wójt.
- B. rada gminy.
- C. rada powiatu.
- D. sejmik województwa.

Zadanie 20. (0–2)

FRAGMENT UMOWY MIĘDZYNARODOWEJ

W imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej podaje do powszechnej wiadomości: W dniu 19 grudnia 1966 roku został otwarty do podpisu w Nowym Jorku Międzynarodowy Pakt [...]. Po zaznajomieniu się z powyższym Paktem Rada Państwa uznała go i uznaje za słuszny [...].

Artykuł 8.

1. Państwa Strony niniejszego Paktu zobowiązują się zapewnić:
  - a) prawo każdego do tworzenia i przystępowania do związków zawodowych według własnego wyboru [...];
  - d) prawo do strajku pod warunkiem, że będzie ono wykonywane zgodnie z ustawodawstwem danego kraju.

Źródło: Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169.

20.1. Podaj pełną polską nazwę przytoczonego dokumentu oraz nazwę organizacji międzynarodowej, która go przyjęła.

A. Nazwa dokumentu – .....

B. Nazwa organizacji – .....

20.2. Podaj numer generacji praw człowieka, której dotyczą przytoczone przepisy prawa.

.....

Zadanie 21. (0–1)

OPIS SYTUACJI

Decydująca rozprawa w ważnym procesie. Szala zwycięstwa nie tyle przechyla się na jedną ze stron, co wręcz uderza odważnikiem zwycięstwa o podłogę. W tym momencie pełnomocnik drugiej strony wstaje i ku zaskoczeniu wszystkich powołuje się na orzeczenie innego sądu sprzed kilku lat. Orzeczenie korzystne dla reprezentowanej przez niego strony. W tej chwili kilka osób na sali zwiesza smętnie głowę, mimo że jeszcze przed chwilą byli pewni zwycięstwa. Teraz już wiedzą, że przegrali.

Źródło: R. Przymuszała, *Sąd Najwyższy...*, e-magazynadwokat.pl [dostęp: 4.10.2019].

Rozstrzygnij, czy przedstawiona scena mogła rozegrać się w czasie rozprawy głównej w polskim sądzie. Odwołaj się do fundamentalnych zasad polskiego porządku prawnego.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....

.....

.....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	18.1	18.2	19	20.1	20.2	21
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 22. (0–1)

FRAGMENT WYROKU

Data orzeczenia	2019-07-19
Data wpływu	2019-03-28
Sąd	[...]
Sędziowie	[...]
Symbol z opisem	6180. Wywłaszczenie nieruchomości i odszkodowanie, w tym wywłaszczenie gruntów pod autostradę
Skarżony organ	Wojewoda
Treść wyniku	Oddalono skargę

Źródło: orzeczenia.[...]gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

Rozstrzygnij, czy przedstawiony wyrok został wydany przez sąd powszechny pierwszej instancji. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

Zadanie 23. (0–2)

FRAGMENT KODEKSU PRAWNEGO OBOWIĄZUJĄCEGO W POLSCE

Art. 8. § 1. Każdy człowiek od chwili urodzenia ma zdolność prawną.

Art. 9. W razie urodzenia się dziecka domniemywa się, że przyszło ono na świat żywe.

Art. 10. § 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Art. 11. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 12. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

Źródło: Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.

23.1. Rozstrzygnij, czy osoba, która ukończyła 12 lat, może odziedziczyć majątek na podstawie testamentu. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do właściwych przepisów prawa.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

23.2. Podaj nazwę kodeksu, z którego pochodzą przytoczone przepisy prawa.

Kodeks .....

Zadanie 24. (0–2)

ŹRÓDŁO 1. OPIS SYTUACJI

Adam jest osobą pokrzywdzoną na skutek napadu o charakterze rabunkowym. Sprawa, która go dotyczy, toczy się w sądzie z oskarżenia publicznego – akt oskarżenia wniósł prokurator. Adam do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej nie złożył oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Adam w czasie rozprawy pozostaje na sali sądowej, obserwując jej przebieg.

ŹRÓDŁO 2. FRAGMENT AKTU PRAWNEGO

Art. 396. § 1. Jeżeli strona wniosła o sprowadzenie dowodu rzeczowego lub sąd uznał to za niezbędne, a zapoznanie się z dowodem rzeczowym przez pełny skład sądu napotyka znaczne trudności, albo jeżeli strony wyrażają na to zgodę, sąd wyznacza do tej czynności sędziego ze swego składu albo sąd wezwany. [...]

§ 3. W czynnościach wskazanych w § 1–2 mają prawo brać udział strony, obrońcy i pełnomocnicy. Oskarżonego pozbawionego wolności sprowadza się tylko wtedy, gdy sąd uzna to za konieczne.

Źródło: Dz.U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.

24.1. Rozstrzygnij, czy Adamowi przysługują prawa wskazane w przytoczonych przepisach. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....

.....

.....

24.2. Podaj nazwę obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej kodeksu, z którego pochodzą przytoczone przepisy prawa.

Kodeks .....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	22	23.1	23.2	24.1	24.2
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt					

Zadanie 25. (0–3)

ŹRÓDŁO 1. ZALECENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY Z DNIA 18 GRUDNIA 2006 R. W SPRAWIE KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W PROCESIE UCZENIA SIĘ PRZESZ CAŁE ŻYCIE

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej, uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską [...], niniejszym zalecają Państwom Członkowskim:

rozwijanie oferty kompetencji kluczowych dla wszystkich w ramach ich strategii uczenia się przez całe życie, w tym strategii osiągnięcia powszechnej alfabetyzacji [...].

Źródło: eur-lex.europa.eu [dostęp: 4.10.2019].

ŹRÓDŁO 2. MAPA POLITYCZNA WSPÓŁCZESNEJ EUROPY

25.1. Uzupełnij zdania – zaznacz właściwe odpowiedzi spośród oznaczonych literami A i B oraz C i D.

Przedstawiony dokument jest przykładem prawa A/B Unii Europejskiej. Dokument ten ma charakter C/D dla państw członkowskich UE.

A. pierwotnego

C. wiążący

B. wtórnego

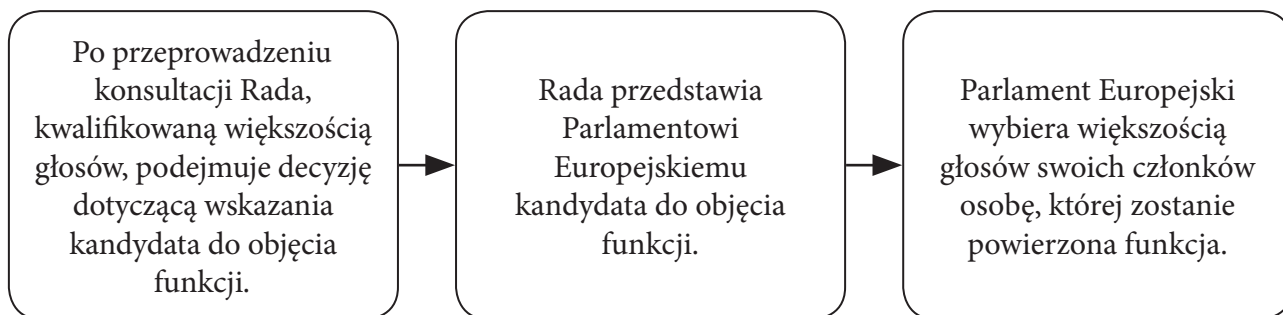
D. niewiążący

25.2. Uzupełnij tabelę – podaj nazwy trzech państw, do których w 2006 r. został skierowany przedstawiony w źródle 1. dokument, oraz dopisz numery, którymi oznaczono te państwa na mapie.

Nazwa państwa	Numer na mapie

Zadanie 26. (0–1)

SCHEMAT

Podaj nazwę organu UE, którego pracami kieruje osoba wybrana w wyniku realizacji przedstawionej procedury.

Zadanie 27. (0–2)

O DECYZJI WŁADZ UKRAINY Z MAJA 2018 R.

Ukraina wycofuje wszystkich swoich przedstawicieli ze wszystkich statutowych organów [...] [organizacji] – oświadczył prezydent [...]. Ukraina podpisała akt powołania [...] [organizacji] w grudniu 1991 r. na spotkaniu w Wiskulach [...]. Jednak władze w Kijowie nigdy nie podpisały statutu [...] [organizacji] z 1993 r. Natomiast w 2014 r., wobec agresji Rosji, Ukraina ograniczyła swoją działalność w [...] [organizacji] do minimum. „My, naród ukraiński, dokonaliśmy naszego europejskiego wyboru i z ufnością opuszczamy strefę rosyjskich wpływów”.

Źródło: B. Bodalska, *Ukraina wycofuje się...*, www.euractiv.pl [dostęp: 4.10.2019].

Uzupełnij zdanie – wpisz pełną nazwę organizacji (A) i nazwy jej państw założycielskich (B).

Przedstawiony tekst dotyczy (A) ..... ,
organizacji założonej przez Ukrainę oraz (B) ..... i .....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	25.1	25.2	26	27
	Maks. liczba pkt	1	2	1	2
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 28. (0–1)

O POLONII I POLAKACH POZOSTAJĄCYCH ZA GRANICĄ

1. W ciągu ostatnich lat można zaobserwować zjawisko spadku liczebności członków polskich mniejszości.
2. Na Litwie, według spisu powszechnego z 2011 r., mieszka 200 tys. Polaków, podczas gdy dwadzieścia lat wcześniej do polskich korzeni przyznało się 235 tys. osób. [...]
3. Odpowiedzią na te tendencje powinno być udzielanie przez kraj osobom należącym do tej grupy wszechstronnego poparcia, od egzekwowania należnych mniejszościom praw po zapewnienie jak najszerzego dostępu do oświaty i kultury polskiej.
4. Wprowadzenie *Ustawy o Karcie Polaka* doprowadziło na Wschodzie do wzrostu zainteresowania Polską, zwłaszcza wśród młodzieży, i stworzyło skuteczny mechanizm wiązania jej z krajem.
5. Od 1 maja 2014 r., w myśl przepisów nowej *Ustawy o cudzoziemcach*, każdy cudzoziemiec posiadający polskie pochodzenie stwierdzone według przepisów ustawy o repatriacji lub też posiadacz Karty Polaka ma możliwość uzyskania zezwolenia na pobyt stały [...].

Źródło: Rządowy program współpracy z Polonią i Polakami za granicą w latach 2015–2020, s. 5–6,
www.ms.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

Wybierz zdania, w których są zawarte opinie. Zapisz w wyznaczonych miejscach numery, którymi oznaczono te zdania.

--	--

Zadanie 29. (0–2)

ŹRÓDŁO 1. O SYTUACJI W JEDNYM ZE WSPÓŁCZESNYCH PAŃSTW

Chociaż państwo to posiada największe na świecie złoża ropy naftowej, jego socjalistyczne władze nie są w stanie zapewnić swoim obywatelom minimalnych dochodów i odpowiedniej podaży artykułów spożywczych oraz lekarstw.

Dystrybucją tych i innych podstawowych produktów oraz darów z pomocy humanitarnej zajmuje się od wielu miesięcy armia, która jak na razie stoi po stronie prezydenta Nicolasa Maduro. [...] Kraj ten posiada jednak drugie źródło dopływu twardej waluty, jakim są złota. [...]

Stany Zjednoczone za pomocą sankcji starają się uniemożliwić ekipie Maduro także sprzedaż złota i tym samym utrzymanie się przy władzy. Zarówno obywatele, jak i firmy amerykańskie mają zakaz kupowania [...] złota [z tego kraju]. Administracja prezydenta Donalda Trumpa wymusiła zamrożenie w Banku Anglii [...] depozytu złota o wartości 1,2 mld dolarów, który prezydent Maduro chciał ostatnio sprzedać. [...]

Z pomocą ekipie prezydenta Maduro pośpieszyła jednak Rosja, która, podobnie jak Chiny, pożyczyła rządowi [...] miliardy dolarów i teraz chce je w jakiś sposób odzyskać. Według doniesień dziennika „Nowoj Gaziety” w styczniu bieżącego roku transportowy Boeing 757 rosyjskiej firmy Jerofiej zabrał z Caracas do Moskwy 30 ton złota. Kruszec ten został następnie wywieziony do Dubaju i tam sprzedany. W ten sposób ekipa Maduro zdobyła potrzebne dolary na spłatę bieżących zobowiązań.

Źródło: A. Gwiazda, *Kraj ropy płynący stał się państwem upadłym. Jak to możliwe, że Maduro wciąż utrzymuje się przy władzy?*,
forsal.pl [dostęp: 4.10.2019].

ŹRÓDŁO 2. FRAGMENT WSPÓŁCZESNEJ MAPY POLITYCZNEJ

29.1. Odnosząc się do tekstu, porównaj cele, które Rosja i USA chcą osiągnąć w swojej polityce wobec przedstawionego państwa.

.....

.....

.....

.....

.....

29.2. Podaj nazwę opisanego państwa i numer, którym zostało ono oznaczone na mapie.

Nazwa – ..... Numer – .....

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	28	29.1	29.2
	Maks. liczba pkt	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Zadanie 30. (0–2)

ŹRÓDŁO 1. OPISY UNIJNYCH OPERACJI I MISJI

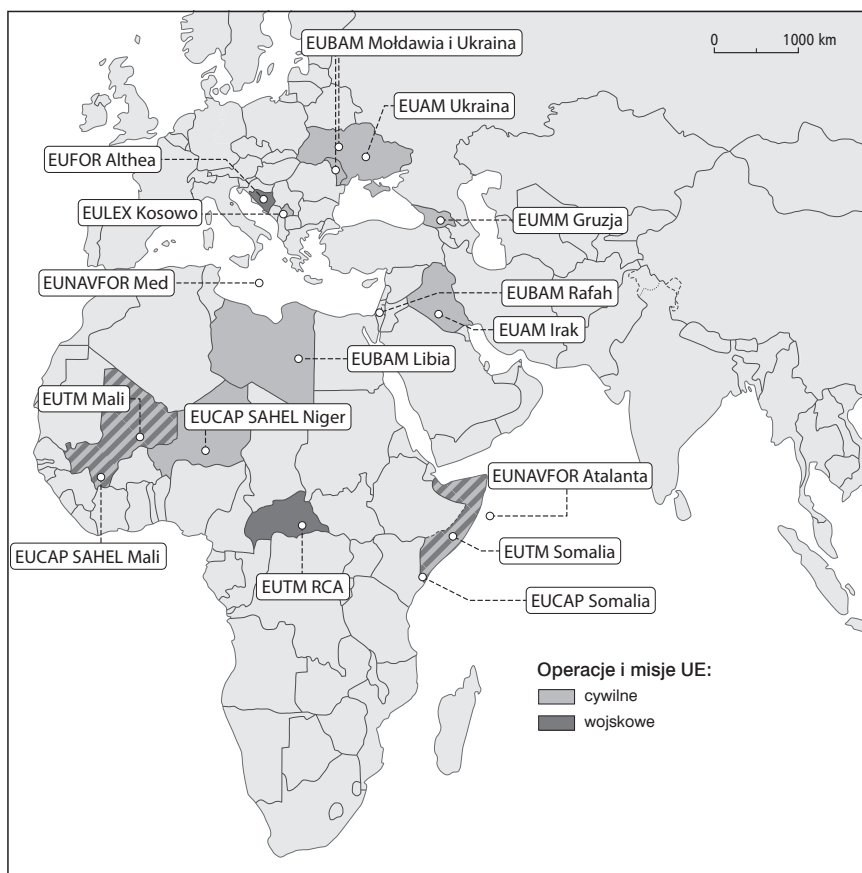
Opis 1. Misja została utworzona 24 listopada 2005 r. [...]. Misja ma na celu nadzorowanie pracy funkcjonariuszy palestyńskich na przejściu granicznym [...] między Egiptem a Strefą Gazy. Jest to misja obserwacyjna, bez funkcji wykonawczych. [...] Od 13 czerwca 2007 r. działania misji zostały zawieszone. Mimo to UE zdecydowała się utrzymać gotowość do pełnej zdolności operacyjnej misji [...].

Opis 2. Jest to pierwsza wojskowa operacja morska UE. Osiągnęła gotowość operacyjną 13 grudnia 2008 r. [...] Obszar operacji rozciąga się od Morza Czerwonego do Seszeli. Siły działające w ramach operacji ochraniają transport pomocy humanitarnej Światowego Programu Żywnościowego (WFP) dla Somalii, eskortują okręty z zaopatrzeniem dla sił operacji Unii Afrykańskiej AMISOM oraz udzielają pomocy okrętom zaatakowanym przez piratów.

Opis 3. Misja została uruchomiona w następstwie konfliktu [...] [z Rosją] z sierpnia 2008 r. UE podjęła decyzję o zaangażowaniu operacyjnym [...] w celu wsparcia wysiłków prowadzących do wypracowania trwałego i pokojowego rozwiązania sporu [...]. Kwatera Główna misji znajduje się w Tbilisi. Zadania misji obejmują: (1) nadzorowanie przestrzegania przyjętych porozumień i zapobieganie konfliktom (monitorowanie sytuacji bezpieczeństwa); (2) obszar humanitarny/praw człowieka.

Źródło: Operacje i misje UE, www.ms.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

ŹRÓDŁO 2. MAPA. OPERACJE I MISJE UNII EUROPEJSKIEJ

Źródło: eeas.europa.eu [dostęp: 4.10.2019].

Do każdego opisu misji lub operacji dopisz jej skróconą nazwę, którą oznaczono ją na mapie.

Opis 1. ....

Opis 2. ....

Opis 3. ....

Zadanie 31. (0–2)

O SYTUACJI W WYBRANYCH MIASTACH W ZWIĄZKU Z KONFLIKTAMI

Opis 1. Strefa kontrolowana przez ONZ, która z zachodu na wschód wężowym śladem znaczy podział [...] [państwa], wpełza także do [...] [miasta], przecinając je na pół jak niegdyś żelazna kurtyna przecinała Berlin. [...] Wszystko zmienia się w jednej chwili: napisy w języku tureckim zastępują angielskie i greckie; twarze stają się ciemniejsze; ubrania bardziej stonowane; sieciowe sklepy znikają, a w ich miejsce pojawiają się te z tanimi podróbkami [...].

Opis 2. 4 lata trwał dramat mieszkańców [...] [miasta]. [...] Oblężenie [...] [miasta] było najdłuższe i najbardziej krwawe w historii Europy po II wojnie światowej. [...] Podczas ostrzału rynku Markale 5 lutego 1994 r. zginęło około 70 cywilów [...]. Rok później w tym samym miejscu [...] zabito 43 osoby. Wówczas siły międzynarodowe przystąpiły do działania. 30 sierpnia NATO i siły ONZ rozpoczęły ataki na serbskie pozycje wokół [...] [miasta].

Źródło: J. Hajduk, *Pocztówka z [...]*, „Przegląd Polityczny” 2018, nr 151/152, s. 135–136, przegladpolityczny.pl [dostęp: 4.10.2019];

Oblężenie [...] – miasto obrócone w gruzy, www.polskieradio.pl [dostęp: 4.10.2019].

Uzupełnij tabelę. Do każdego opisu dopisz nazwę właściwego miasta – spośród podanych poniżej – oraz nazwę państwa, w którym to miasto się znajduje.

Miasta: Belgrad, Nikozja, Ankara, Sarajewo, Skopje, Ateny.

	Nazwa miasta	Nazwa państwa
Opis 1.		
Opis 2.		

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	30	31
	Maks. liczba pkt	2	2
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 32. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Porównaj pozycję ustrojową, sposób powoływania oraz uprawnienia prezydenta USA, Francji i Niemiec.

Temat 2.

Scharakteryzuj aktywność militarną i polityczną Polski w strukturach NATO. Odwołaj się do materiałów źródłowych.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

ŹRÓDŁO 1. MINISTER JACEK CZAPUTOWICZ O PRIORYTETACH POLSKIEJ DYPLOMACJI W 2019 ROKU

W tym miesiącu obchodzimy 20. rocznicę członkostwa Polski w NATO. Wciągnięcie polskiej flagi na maszt w siedzibie Sojuszu symbolizowało powrót Polski na należne jej miejsce w Europie i otwierało nową epokę w odniesieniu do naszego bezpieczeństwa.

Umocnienie wojskowej obecności NATO na wschodniej flance Sojuszu Północnoatlantyckiego, w tym szczególnie zacieśnienie współpracy wojskowej Polski i Stanów Zjednoczonych, pozostaje naszym priorytetem. Współpracujemy w tym zakresie z grupą dziewięciu państw naszego regionu w Formacie Bukareszteńskim. Ostatnim przykładem wspólnego, skoordynowanego głosu państw regionu w sprawie oceny zagrożeń i wzmocnienia bezpieczeństwa wschodniej flanki jest czwarte już spotkanie głów państw Formatu Bukareszteńskiego 28 lutego br. w Koszycach.

Źródło: Minister Jacek Czaputowicz o priorytetach polskiej dyplomacji w 2019 roku, www.gov.pl [dostęp: 4.10.2019].

ŹRÓDŁO 2. UDZIAŁ W OPERACJACH NATO

Od przystąpienia do NATO wzięliśmy udział praktycznie we wszystkich operacjach sojuszniczych, a polskie kontyngenty w przełomowych dla stabilności regionalnej misjach KFOR i ISAF należały do najliczniejszych. Jesteśmy aktywni tam, gdzie wymaga tego bezpieczeństwo sojusznicze – na południu, w Afganistanie i Iraku, czy na wschodzie, regularnie patrolując przestrzeń powietrzną krajów bałtyckich w ramach misji *Air Policing* i uczestnicząc w ramach *eFP* w składzie grupy bojowej na Łotwie.

Źródło: Polska w NATO, www.gov.pl [dostęp: 22.10.2019].

ŹRÓDŁO 3. O SZCZYCIE NATO W WARSZAWIE W 2016 R.

Dla Polski szczyt NATO w Warszawie miał szczególne znaczenie nie tylko ze względu na jego lokalizację, która z naszego kraju czyniła gospodarza spotkania, lecz także – a może przede wszystkim – z powodu bieżących wyzwań bezpieczeństwa Polski oraz całego regionu Europy Środkowej i Wschodniej. [...]

Jakie były polskie postulaty oraz oczekiwania przed szczytem NATO w Warszawie? Przede wszystkim polskie stanowisko zostało uwarunkowane agresywną postawą Rosji oraz jej działaniami na Krymie i wschodzie Ukrainy [...]. Polska oczekiwała od Sojuszu już nie tylko zapewnień o gwarancjach bezpieczeństwa, lecz także konkretnych działań, które przekonałyby Rosję, że ewentualna inwazja na którekolwiek państwo członkowskie nie pozostanie bez odpowiedzi [...]. Polska oczekiwała również wyrazistej wspólnej deklaracji politycznej Sojuszu potępiającej działania Rosji – jasnego komunikatu dla władz na Kremlu, że podobne zachowania nie są akceptowane przez społeczność zachodnią i zawsze będą [...] skłaniały do konkretnych działań o charakterze polityczno-wojskowym. Ponadto dla naszego kraju ważne było potwierdzenie pomocy NATO dla Ukrainy i utrzymanie kursu proaktywnego w stosunku do tego państwa oraz kontynuowanie polityki „otwartych drzwi”.

Źródło: A. Antczak, P. Marcinkowski, *Szczyt NATO w Warszawie – implikacje polityczno-wojskowe*, kwartalnikbellona.com [dostęp: 22.10.2019].

Wypełnia sprawdzający	Nr zadania	32
	Maks. liczba pkt	12
	Uzyskana liczba pkt	

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)